

Széchenyi születésének 200. évfordulóján

Széchenyi István (1791—1860) a 19. sz. húszas éveiben megindult reformmozgalom kezdeményezője, kiváló író, államférfi és a magyar művelődéstörténet egyik nagy alakja. Nagybirtokos, arisztokrata család sarja, 1791. szeptember 21-én született Bécsben. Hamar felébredt érdeklődése Magyarország gazdasági és kulturális élete iránt. 1808-ban katona lett, részt vett az utolsó nemesi felkelésben (1809), és az azt követő napóleoni háborúban.

1815—17-ben beutazta Olaszországot, Franciaországot, Angliát, Görögországot, a kisázsiai partokat, hazatérve pedig Magyarországot és Erdélyt. Az utazásai során látottak és tapasztaltak arra ösztönözték, hogy hazája elmaradott állapotán segítsen, s erre megnyerje nagybirtokos osztálya tagjait.

A politikai élet porondjára az 1825—27-es országgyűlés kezdetén lépett, amikor a kerületi ülésen egy évi jövedelmének felajánlásával megvetette a Magyar Tudományos Akadémia alapjait. Politikai programját nagy hatású művekben foglalta össze: *Hitel* (1830), *Világ* (1831), *Stádium* (1833), *Hunnia* (1835); ezekben kifejtette, hogy politikai, gazdasági programjának végrehajtása csak modern, európai látókörű, s emellett tudatosan nemzeti műveltséggel rendelkező nemesi és polgári értelmiség lehet alkalmas. Az értelem teszi gazdaságossá az ember munkáját, s hozza létre a nemzeti élet egyre előnyösebb gazdasági alapjait. Az egyéni tökéletesedés a nemzeti haladás alapvető feltétele. „Az ész erő, s így az ész boldogság.”

Igen jelentős ennek hatása a nemzet sorsára, mert „a tudományos emberfő megnyítsága a nemzet igazi hatalma. Ezek statisztikája az ország legérdekesebb-leginteresszősánsabb — része. Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok, éghajlat s.a.t. teszik a közérőt, hanem az ész, mely azokat józanon használni tudja.” Az értelem világítja meg az ember előtt azt is, hogy állandóan tevékenykednünk kell, „a nemzet nagyságát” ez fogja megteremteni. A művelt emberek között jöhet csak létre egységes közvélemény.

A nevelés során a legteljesebb mértékben biztosítani kell a nemzeti sajátosságok érvényesülését, a nevelést a saját magyar viszonyainkhoz kell alkalmazni. Az ország jövőjébe vetett hite jutott kifejezésre híres mondatában: „Sokan azt gondolják Magyarország volt, én azt szeretem hinni: lesz!” A *Hitel* című műve az 1830-as években kibontakozó reformmozgalom programjává vált.

1833. szeptember 3-án a Duna nevű gőzhajóval érkezik Szegedre. A krónikáiról szerint Széchenyi nem annyira váratlan, mint inkább hirtelen érkezett. Várni már augusztus elején várták, mert olvasták a *Jelenkorban*, Széchenyi lapjában, hogy a gróf a Duna-torkolattól gőzhajón akar feljönni Szegedre. A Duna gőzhajó tarackja három üdvölvéssel köszöntötte a várost, majd az egyetemi klinikák alatt kötött ki, a vízparton, ahol Gruber Nep. József, „a kegyes iskola igazgatója” főtisztelendő köszöntötte.

Kétnapos szegedi tartózkodása alatt megismerkedett a város jeles személyiségeivel: Klauzál Gábor ügyvéddel, Kiss Károllyal, az *Auróra* novellaírójával, aki később az Akadémia első szegedi tagja, és Ábrahám János hajóépítő mesterrel. Megismerkedett a város piacterével, ahol „kolompér termelését” javasolta. (Akkor még senki sem álmodta, hogy ez a pusztaság kétszáz év múlva az ország egyik legszebb kertje lesz, és Széchenyi nevét viseli, aki márványba öltözve néz rajta végig.) Szeged 250 polgárával hajókirándulást tettek Algyőre.

Szeptember 5-én Osztrovszky József városatya vezetésével elkísérték Széchenyi Istvánt a hajóra. „A sarokról a gróf visszafordult, és gondolkodva nézegette a piaristák házát.

— Ott feledett tán méltóságod valamit? Szaladjak érte vissza? — készségeskedett Gruber igazgató úr.

— Nem feledtem én semmit — mosolyodott el a gróf —, csak úgy vagyok, mint a kvártélyos huszár, aki mikor tovább marsol, megfordul a sarokról, és visszanez az elhagyott kvártélyra, hogy máskor is odataláljon, ahol olyan jó dolga volt.”

1841-ben megjelent Kelet népe című könyvében fogalmazta meg, hogy a hazai nevelést sürgősen át kell alakítani, ugyanis „... sehol sincs annyi sokat tanult s mégis annyi egészen hasznavetetlen ember, mint nálunk...”. Okát abban látja, hogy az iskolák nem a társadalom valódi szükségletei számára nevelik az ifjakat.

Ezért küzdött az iskolai oktatás latinnyelvűsége ellen, szorgalmazta a reáliskolák felállítását, sürgette a természettudományi-műszaki-technikai műveltségű iparos- és kereskedő réteg kialakítását.

Népének szeretete, az emberi haladásba vetett hite, áldozatkészsége, akarateroje, alkotó szenvedélye, szívós gyakorlati munkássága, gondolatainak napjainkig sugárzó ereje a magyar művelődéstörténet nagyjai sorába emeli.

DR. ORMÁNDI JÁNOS

SZABADY JÓZSEFNÉ DR. BÉKÉSI MAGDOLNA
Szeged

Szántóné Ladányi Mária, a neves szegedi énekmester

Könnyűnek lenni nehéz, de természetesnek lenni sem könnyű, igaz az éneklés művészetére is. Ez tanárra és tanítványra egyaránt vonatkozik. Sikeres pedagógiai eredményt lehet elérni egy-egy ötletes, találó hasonlattal, vagy ha a tanár ajakról ajakra képes tanítani, szembe állítva éles ellentétképpen a növendék által helytelenül énekelt hangot a helyes hangvétellel. Többet ér ez, mint sok szemkápráztató módszer.

Ezek a gondolatok jutottak eszembe, amikor az első megalapozó jelentőségű szegedi énekmestert, Szántóné Ladányi Máriát mutatom be a talált dokumentumok alapján. Ezek: levéltári anyag, helytörténeti forrásmunka, levelezés, hagyaték és visszaemlékezésekből tevődnek össze.

Ladányi Máriát az 1899/1900-as tanév elején véglegesítette a kultúrtaács a Szegedi Városi Zenede énektanári állásában. A zenede egymást követő igazgatói, Langer Viktor és Szögedi (Róth) Endre ugyan tanították a magánéneket is, mégis az énektanszak minőségi és számszerű fellendülését attól kezdve figyelhetjük meg, hogy külön énektanárok végzik a hangképzés kényes munkáját.

Szántóné a művészet iránti érzékét és szeretetét a szülői házból hozta magával. Először a színiakadémiára íratkozott be, majd másfél évi tanulás után a pécsi színházban mint drámai hősnő debütált. Sztefanidesz Károly pécsi karmester tanácsára jelentkezett a zeneakadémia opera tanszakára. Mesterei Paulini Richárd és Maleczkyné voltak. A vizsgelőadáson elért kimagasló sikeréért a Magyar Királyi Operaház kolaratúr szerepkörre szerződött. Három éven át felváltva játszott az Operaház és a Városi Színház színpadán, ahol a következő operákban lépett föl: Bűvös vadász, Jancsi és Juliska, Bajazzók, Zsidónő, Parasztbecsület, Traviata, Rigolettó, Cremónai